

AR EFESIO

Ar he'mi bi 'yot'a ar Pablo bi mempa ya me Efeso

Ar nzengwa

¹ Nuga dar Pablo ár mpoṭegi ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho njap'u xki ko ár mui Jö bi 'ñexkagi nga pepabi. Di peñ'ahü nunar he'minu gar menguhü Efeso, gi nkuhü ne gi teñhü ar tsi Hmu.

² Jö ma Dadahü ne ma tsi Hmuhü Hesukristo da 'ra'ahü n'ar hogam'ui ne da hwëk'ahü yá ñho.

Jö xa jöpa nu'u togo ñ'emui ar tsi Hmu Hesukristo

³ Ga ndöñhü Jö ár Dada ar tsi Hmu Hesukristo, togo xi 'rakagihü gatho ya jöpi xi 'wegagihünu mhets'i, ngetho di n'at'wihü ar tsi Hmu Hesukristo.

⁴ Nú'mu hinxki hoktho ar ximhai, Jö xki hwankagihü nga n'at'wihü ar tsi Hmu, ne njap'u nda t'axkagihü, ne hinte ma ts'oki nga pe'su hár nthandi'ö.

⁵ Jö pe'sa n'ar döta mhöte, ne xki hñuts'i nda tedegihü hár ndöte ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho njap'u xki beñ'ö.

⁶ Nö'ö bi ko ár mui ba pehna ár hmöka T'u bi tedegihü, ne njap'u xa ga ndömfu ár thuhu ga beñhü ár nhwëki bi 'rakagihü.

7 Bi meḥna ár T'ụ, bi nö'ma ár ji bi pumga ma ts'okihụ, ne bi gutka ma thaiḥụ. Njap'ụ bi zimgagihụ hár 'ye ar ts'oki, ngetho xa dōta ár nhwēki Jō.

8 Xa bi hwēgagihụ n'ar hoga mfeni ne n'ar dōta mfōdi.

9 Ne bi za da pōhụ nö'ö himi tsa nda fö mam'et'o, tema xki ko ár muḥi Jō nda 'yot'e. Gese xki benga njap'ụ,

10 nda njapa ar tsi Hmu Hesukristo nda ndö, di huxa mañö gatho nu'ụ bi 'bu mhets'i ne gatho nu'ụ 'bukwa har ximhai. Njap'ụ ma da thogi nu xta zonga ar pa xi hñuxa Jō.

11 Jō xki beñ'ö nda hñuxkagihụ nga höñhụ yá ñho, ngetho di n'at'wihụ ar tsi Hmu. Ha Jō ot'a gatho nö'ö xi benga hár muḥi.

12 Jō bi hwankagihe m'et'o nga jamfihe ar tsi Hmu Hesukristo ne njap'ụ nga ndömfe ár thuhu.

13 Ne nu'ahụ xka 'yoxu ar mhö majöni, nunar mhönu nonga ri mpohohụ. Ne nga jamfihụ ga n'at'wihụ ar tsi Hmu Hesukristo, bi thus'ahụ ár Hñö Jō ha ri muḥihụ ngu n'ar nthixt'i yá meti'ihụ Jō, ngu xki ñötkagihụ.

14 Ár Hñö Jō gehnu ngu n'ar ñho xi m'et'ogihụ yá bötsigihụ Jō, honse ga to'mhụ da zo ar pa da zixkagihụ n'agitho ma ga 'buhwihụ. Gatho xi 'yot'a Jō, ne njap'ụ nda t'e'spabi ár nsu.

Ar Pablo adi da t'umba ar hoga mfōdi ne da sokwa yá da ya gamfi

15 Jange nuga nú'mu nda ode xka jamfihụ ar tsi Hmu Hesukristo, ne xi zo ma gu xa gi möhụ nu'ụ ma'ra ya gamfi,

16 hindi tsaya di umba njamödi Jö, ne di api da max'ahu,

17 da 'ra'ahu ar hoga mfödi, ne da xok'a ri dahu gi pöthwu ár m'ui ár Dada ma tsi Hmuhu Hesukristo 'bu hár nsunda.

18 Di apa Jö n'ehe da yot'a ri mfenihu gi pöhu xiño te gatho di to'mhu ngetho xi zonkagihu, ne gi pöhu tengu ár nzatho ne ár döta ya ñho da 'raju xka m'uhwihu, nuya xta ñ'emuihu.

19 Ne di apabi gi pöhu tengu ár döta ár ts'edi mpe ha ri mfenihu. Getnu ar döta ts'edi xi utkagihu,

20 nú'mu bi japi bi nte man'agi ar tsi Hmu Hesukristo, ne bi guxa habu xki t'ahwi nu'u xi du, ne bi 'ñexa hár ñ'ei núnu mhets'i habu bi 'buhwi'ö.

21 Ne bi umba n'ar döta nsu töta gatho ya ndö, nu'u hö yá ts'ut'wi, nu'u ja yá ts'edi, nu'u ja yá nsu, ne gatho nu'u nhomba yá thuhu har ximhai, töte ár nsu nuya payu ne hiñham'u da göts'i.

22 Ne bi hñuxa da ndö gatho nö'ö te jawa ne 'bui, ne bi 'ñex'ö ngu ár ñöxhmu ar nijö.

23 Ha nu ar nijö jwatwabi da nxoge ár ndo'yo, ha nunar tsi Hmu jwatwabi da nxoge gatho nö'ö te ja ne te 'bui.

2

1 Nu'ahu xka m'ehmöhu mam'et'o ha ya ts'oki, ne ngi 'buhu har ts'om'ui, pontho hinge ngi tehu, ha nupya Jö xi 'ra'ahu n'ar 'ra'yo te.

2 Ngi 'buhu njap'u ngetho ngi temfu ár m'ui ar ximhai. Ne ngi pepabihu ár ndö ya ts'ondöhi, pe'sa ár ts'edi har ndöhi, ne pumbyá mfeni ya me'sku.

3 Mam'et'o gathogihu ngu 'bu'u n'ehe, ndi umbabihu gatho nö'ö mi ne ma ndo'yohu, ne ndi othu

gatho nö'ö mi benga ma mfenihu. Jange nuju honse ár kwe Jö ndi to'mhu, ngu to'ma nu'u hinxi ñ'emui.

⁴ Ha Jö xa döta ár nhwëki ne xa bi mökagihu.

⁵ Jange ngu bi japi bi nte man'agi ar tsi Hmu Hesukristo, njap'u nuju n'ehe, bi 'raju n'ar 'ra'yo te, ngetho xki m'e ma tehu har ts'oki, pontho ngu xta tumhöhu, ne Jö bi hwëgagihu, bi 'raju ar mpohö.

⁶ Ne ngu bi guxa ar tsi Hmu Hesukristo, njap'u bi guxkagihu n'ehe, ne bi 'ñexkagihu ga 'buhwihunu mhets'i.

⁷ Bi 'yotkagihu njap'u, mi hongga nuya pa di 'ñep'u da födi hangu ar ñho xi hwëgagihu, bi ko ár mu ba penkagihu ar tsi Hmu Hesukristo.

⁸ Ngetho Jö bi hwëgagihu ar mpohö nú'mu nda ñ'emuihu. Himbi pokagihu ma ts'edisehu, gehnu n'ár nt'uni Jö.

⁹ Hinto xi pose yá hoga 'befi. Nu'mu bi njap'u, tsa da 'ñexhmö ár nsu 'mu.

¹⁰ Jö go bi mengi bi hyógagihu ma'ra'yo ngetho di n'at'wihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne njap'u nga othu nö'ö ar ñho xki 'yegagihu Jö nga othu.

Nunár ndöte ar tsi Hmu Hesukristo bi 'yot'a ar ñhogamui

¹¹ Jange nu'ahu hingar xodyohu, beñhu mam'et'o hinge xki thus'ahu ar nsegi ha ri ndo'yohu ngu pe'sa ya xodyo. Jange mi eñ'ahu ngar ts'oktehu, mödi nunar nseginu mi huxase ya jö'i.

¹² Mam'et'o hinge ngi 'buhwihu ar tsi Hmu Hesukristo, ngi 'buhu yap'u. Hinge ngar menguhu

Israel, ne hinge ndi 'ñep'ahū nuya ñhöt'i xki nko-hwi'u. Hinte ngi to'mhū, hinge ngi pöhu Jö, ngi 'busehū har ximhai.

¹³ Mapa'ö ngi 'buhū yap'u xka hyehū Jö. Ha nupya xka ñ'emuihū ar tsi Hmu Hesukristo, xi ja'ahū xka kwathū, ngetho bi nö'ma ár ji har pont'i.

¹⁴ Nuje dar xodyohe ne nu'ahū hingar xodyohū, nú'mū mi du ar tsi Hmu Hesukristo bi text'a ar jödo nt'utsa xki 'wegagihū. Njap'u nda za ngar n'ada ar hninihū ne nga ñhogamuihū n'a ngu n'a.

¹⁵ Nú'mū mi ts'utwa ár ndo'yo har pont'i, ge'mū bi hwata ar nt'utsa, ngetho bi hñökwa ár ts'edi ya 'bepate ne gatho yá nt'umbi. Mi yoho ya hnini bi hyoka n'ase, ngetho n'at'wū teñ'ö ba e ar hogam'ui.

¹⁶ Gehnū har pont'i bi hwata ar nt'utsa mi pe'sa nu'u yoho ya hniniyu, bi mhödi ne bi ñhogamuiwi Jö, ngetho bi n'atwi ndo'yo'u ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁷ Jange ar tsi Hmu Hesukristo ba hönkagihū ar hoga mhö xta ñhogamuiwihū Jö, nu'ahū ngi 'buhū yap'u, ne nuje ya xodyo ndi 'buhe get'utho.

¹⁸ Ngetho bi ungár te ma tsi Hmuhū Hesukristo, gathogihū ngu ya xodyo ne nu'u hingya xodyo, da tsá ga kuthū habū bi 'bu Jö ma Dadahū, ngetho di 'buhwihū ár Hñö Jö mahyegi xi t'akagihū.

¹⁹ Jange nupya hingar n'añ'ohū, ne hingar nzohohū. Gar menguhū ár hnini Jö ngu gatho nu ma'ra ya gamfi, ne yá bötsi'ihū n'ehe.

²⁰ Ne mahyegi di 'buhū hár nijö Jö 'yo di thoki. Numa tsi Hmuhū Hesukristo ñhehwi ar mudido.

Nuje yá mpotegihe ne nu ma'ra yá m'ehni Jö, di janguhe ár wa ar jödo.

²¹ Gathogihu ya gamfi di njanguhu n'ar ngu thoki, 'yo di hets'i mahyetho ya do, ne da ho n'ar nijö xint'axi ngetho n'at'wi di 'buhwihu ar tsi Hmu.

²² Ngu'ahu ne nguje di n'at'wihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne di 'yo di tehu mahyegi gatho ma'ra ya gamfi, ga tsoñhu ngu ár nijögihu Jö habu 'bu ár Hñö.

3

Ar 'befi bi t'umba ar Pablo da hñö'spa ar hoga mhö nu'u hingya xodyo

¹ Nuga ar Pablo, di owa har fadi ngetho di zo'ahu ár hoga mhö ar tsi Hmu Hesukristo nu'ahu hingar xodyohu.

² Zage gi pöhu bi hwëgagi Jö ar 'befi ga hös'ahu ar hoga mhö.

³ Jö bi utkagi nö'ö hinxki fö mam'et'o, ngu xta ot'ahu n'a tsi tui.

⁴ Nu xki néhu ma gi pöhu tengu dí pödi nö'ö himi fö mam'et'o, tema nda 'yot'a ma tsi Hmuhu Hesukristo.

⁵ Nunar mfeninu xki jwatatho, hinte ma jö'i xki t'uti, ngu xi utwabipya ár Hñö Jö yá hoga mpoete ne yá m'ehni Jö.

⁶ Xi t'utkagihe, nu'u hingya xodyo mahyegiwi nu ma'ra, ma da hñönga ya ñho n'ehe, ne da n'adar ndo'yowi ya xodyo. Ne da ñhehwi yá ñhöt'i pes'u, ngetho mi 'yo ar hoga mhö mi mhö, bi jamfi ar tsi Hmu Hesukristo.

⁷ Nunar mhö'ö Jö bi hñuxkagi ga mö. Bi njap'u ngetho bi hwëgagi ár nt'uni, ne nunár döta ts'edi bi mpe ha ma müi.

⁸ Xi t'aka nunar 'bëfinu, mödi hinda tsa ga ñhux'be nu ma'ra ya gamfi, di ko ya hai. Xi nhwëgagi nunar 'bëfinu, ga hö'spabi nu'u hingya xodyo ya hoga mhö nõnga gatho ya ñho pe'sa ar tsi Hmu Hesukristo, hingi tso xoge ma mfenihu.

⁹ Ne ga ot'wa ar 'ñu gatho nö'ö tema xki benga Jö nda 'yot'e ne xki 'ñögi, nú'mu hinxki hoktho gatho nö'ö te japyä.

¹⁰ Ne njap'u da nheki hár nijö nuya ár nzeyë ár mfödi Jö, ne da bö nu'u togo bi the yá nsu ne nu'u togo bi the yá ts'edinu mhets'i.

¹¹ Gehnu ar mfeni xki benga Jö mam'et'o, m'ëfa bi 'ñu hár te ma tsi Hmuhu Hesukristo.

¹² Ngetho di ñ'emuihu ar tsi Hmu Hesukristo, hinga ntsuhu ne hinga ntsahu ga kwathu ga ñöwihu Jö.

¹³ Jange di a'ahu, hingi tu ri müihu gi hanthu di tho ya nt'utsa ngetho di hö's'ahu ar hoga mhö. Njohyahu, gehnu es'ahu ri nsuhu.

Nunar döta mhöte hingi tsä da zo ma mfenihu

¹⁴ Jange di ndandihmö hár nthandi ár Dada ma tsi Hmuhu Hesukristo.

¹⁵ Gehnu ár Dada togo bi umbä yá te gatho ya m'ui 'bukwa har ximhai, ne gatho nu'u 'buhnu mhets'i.

¹⁶ Di apabi ngu ár nt'eni yá ñho pe'sa hár nsunda, da zet'a ri müihu hár Hñö Jö gi 'buhwihu.

17 Di apabi n'ehe da m'u ha ri muihu ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho gi jamfihu, ne njap'u gi m'athu xiñho hár mhöte.

18 Ne gatho nu'ahu, ngu nu ma'ra ya gamfi, da tsa gi pöhu tengü ár nxidi, ár ma, ár ñhe ne ár ñhets'i ár mhöte ar tsi Hmu Hesukristo.

19 Ne gi pöthwü nunar döta mhötenü hinto tsa da zo xiñho hár mfeni, ne xa da ziñ'ahu ár m'ui Jö.

20 Nsunda Jö togo pe'sa ar ts'edi da 'yot'a gatho nö'ö ne'ö, töta ár nzeýe nö'ö tsa da zo ma mfenihu ga afu. Gathonü ot'a ár ts'edi mpe ha ma muihu.

21 Dá nsundabi ar nijö 'buhwi ar tsi Hmu Hesukristo hyax'mü ne hiñham'u da göts'i. Dá njap'u.

4

Di n'at'wihu ár Hñö Jö

1 Nuga di owa har fadi ngetho di mömba ár mhö ma tsi Hmuhu, di a'ahu gi 'buhu ngu di 'ñepi da m'u nu'u togo xi ts'ohni da mbötsi Jö.

2 Yo gi ñ'exu, nts'a'mthohü. Pe'su n'ar hogamui ne ar ts'eti, ne gi mhöhu n'a ngu n'a.

3 Nu'ahu gi n'asehu ngetho n'ada ár Hñö Jö 'bu ha ri muihu. Jange umba ri muihu gi pe'su n'adar mfeni, ne gi 'buhu n'ar hogam'ui.

4 Ngetho di n'adar ndo'yohü, n'adár Hñö Jö 'bu ha ma muihu, jangu xi ts'onkagihu n'ehe ga pe'su n'adar ndo'mi.

5 N'adar tsi Hmu di zohü, n'ada ma ñ'emüihu, ne n'adar xixthe xta höñhu.

6 N'adar Jö togo ma Dadahu gatho nu'u di 'buhu. Ár ts'edi hexkagihu, ne 'rakagihu ár mfats'i di gathohü, ne 'bu ha ma muihu.

⁷ N'a ngu n'a bi hwëgagih_u ar tsi Hmu Hesukristo n'ar hogant'uni ngu ár nt'eni'ö.

⁸ Jange bi thogi ngu mönga ár T'ofö Jö habu enö: Ar tsi Hmu bi ntöte ne bi boxa mhets'i, bi zixa nu'u xki döhö, ne bi hyemba ya nt'uni ya jö'i.

⁹ Te di bonga nö'ö enö bi boxa mañö mhets'i. Ne da ñenö, nö'ö mi 'bu mhets'i ba kökwa har ximhai.

¹⁰ Nö'ö togo ba e har ximhai bi mengi bi boxa man'agi har ngöxa mhets'i, ne njap'u bi hyexta ár nsunda xoge nö'ö xi thoki.

¹¹ Gesë bi ñex'ö 'ra ngu yá mpote, ma'ra yá m'ehni, ma'ra nda mömba ár hoga mhö, ma'ra da mfa'yo ha yá nijö, ma'ra da utwa ár mhö Jö.

¹² Gathoyu faxte da ñöxa ár ñ'emui ya ku, ne da mepa Jö'u n'ehe. Ne njap'u da te ar nijö, gehnu ár ndo'yo ar tsi Hmu Hesukristo.

¹³ Njap'u ga jawahu gatho ga pe'su n'adar ñ'emui, ne ga pötwabihu xiñho ár T'u Jö. Ga tsoñhu ga ñhogajö'ihu, ne gatho ga ñhehwihu ár m'ui ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁴ Hindi hñöxkagihu ya t'ulo bötsi hingi pötetho, to gatho tsa da kadi da mewi temba yá jamfi. Nuya jö'iyu ju ar nhemñö ne ya ts'omfeni japa ya ku da denga nö'ö hingi ho.

¹⁵ Nö'ö ma ga othu, ga teñhu nö'ö majöni ne ga pe'su ar mhöte. Njap'u da ñöxa ma jamfihu, ne ga ñhehwihu ar tsi Hmu Hesukristo togo ár ñöxhmu ar nijö.

¹⁶ Nunar nijö hömba ár ts'edi ar tsi Hmu, ne njap'u n'a ngu n'a ya ku 'yo di maxa ma'ra, ngu ar 'befi xi t'umbabi. Ne 'yo di te, ne da me'sa yá ts'edi tenga ar mhöte.

Ar 'ra'yo m'ui t'akagihu ngetho di 'buhwihu ar tsi Hmu Hesukristo

17 Di 'bep'ahū hár thuhu ma tsi Hmuhū, gi hyehū gi tembathohū yá m'ui nu'ū hinxi ñ'emui, ngetho hinte mañho beñ'ū.

18 Xi me yá ñö, hingi ne da hñöñ'ū ar te unga Jö, ngetho hinte pö'ū ne xi got'a yá mui.

19 Bi 'be yá mfeni, bi ñ'ent'atho'ū bi 'yot'a gatho nu'ū ya ts'oki mi ne'ū, ne gor johya'ū da 'yot'a nö'ö xints'otho.

20 Ha nu'ahū hinxi ut'ahū njap'ū ar tsi Hmu Hesukristo,

21 nu'mū xa majöni xka 'yohū nö'ö xi möñ'ö, ne xka 'yoxū nö'ö xa majöni ut'ö.

22 Nö'ö ar m'ui ngi pe'su maham'ū, hyehup'ū n'agitho. Ngu n'ar ze dutu k'othū 'yeñhup'ū, xi zu ar ts'o'yo, kate ot'a ar ts'oki.

23 Hyehū da n'a'yo ri muihū ne ri mfenihū.

24 Ne 'buhū nunar 'ra'yo m'ui xi t'a'ahū, ngu n'ar 'ra'yo he gi hyehū xi thoki di hñöxa Jö, xa majöni ar hogajö'i ne xint'axi.

25 Jange hyehup'ū ar nhemhñö. Möñhū nö'ö majöni nú'mū gi ñöwi ri ñ'owihū, ngetho di n'adar ndo'yohū n'a ngu n'a.

26 Nu'mū da mbö ri kwehū, yo ma da hya'ahū ri mfenihū gi 'yothū n'ar ts'oki. Ñhogamuihū, yo gi to'mhū da tho ar pa.

27 Yo gi hofū da hya'ahū ar ts'ondöhi.

28 Nö'ö togo mar bë, dá hyep'ū ar mfë. Dá hyonga n'ar hoga 'befi, ne njap'ū da me'sa teme da mfaxkwi nö'ö togo hinte pets'i.

29 Yogar ts'onehu, hyoñhu hanja gi ñöhu xiñho, ne njap'u nu'u togo da 'yox'ahu da mats'i ne da numañho.

30 Ne yo gi tsothwu ár mui ár Hñö Jö. Xi thus'ahu ngu n'ar nkohi, ne xta zonga ar pa da ts'iñ'ahu, da fötho yá bötsi'ihu Jö.

31 Hyehup'u gatho ar ntsotmui, ar kwe, ar nt'utsa, ya mhafi, ya ts'ate, ne gatho ya ts'omfeni.

32 Nö'ö xiñho gi 'yothu, ñhogajö'ihu n'a ngu n'a, mpe'su ar nhwëki mpuñhu n'a ngu n'a, ngu ar tsi Dada bi pumgagihu mi unga ár te ar tsi Hmu Hesukristo.

5

'Buhu xiñho ngetho yot'ahu Jö

1 Umba ri muihu gi temfu ár m'ui Jö, ngetho go yá hmöka bötsi'ihu.

2 'Buhu gi mhöhu n'a ngu n'a ngu bi mökagihu ar tsi Hmu Hesukristo. Bi gutka ma thaihu nú'mu mi unga ár te har pont'i, ngu n'ar m'oñho yuni xiñho m'o'spa Jö.

3 Nu'u xka jamfihu, yo gi 'bengwihu n'ar jö'i nö'ö hingo ri nthötihu, yo gi benthu nö'ö xints'otho, yo xa gi möhu ar bojö, hingi noñhu nuya ts'okiyu. 'Buhu ngu di 'ñepi da m'u n'ar gamfi.

4 Yo gar ts'onehu, yo gi ñöhu ñ'entho, yo gi ñ'ont'uhu, ngetho hingi ho da 'yot'a njap'u ya gamfi. Nö'ö xiñho gi 'yothu, umfu njamödi Jö.

5 Pöhu xiñho hinda ma da yut'a da ndöwi ar tsi Hmu Hesukristo bi 'buhwi Jö, gatho nu'u 'bengwi ya jö'i, nu'u tenga ar ts'oki, ne nu'u xa mö ar bojö, pontho ndöñ'u.

⁶ Yo ma gi ñhehu togo da hya'ahu ya nemhñö, ngetho nuya ts'okiyu japi da e ár kwe Jö da zu nuya me'sku.

⁷ Jange yo gi ñ'owihu nu'u togo ot'a nuya ts'o'befiyu.

⁸ Mam'et'o ngi 'buhu har 'bexui, ha nupya gi 'buhwihu ar tsi Hmu har hyats'i. 'Buhu ngu nu'u 'yo hár hyats'i Jö.

⁹ Ngetho nuya 'bu har hyats'i, ár Hñö Jö fats'i da ñhogajö'i, da me'sa ar hogam'ui, ne di mönga nö'ö majöni.

¹⁰ Umba ri muihu gi 'yothu nö'ö numañho ar tsi Hmu.

¹¹ Ne yo gi temfu yá 'befi nu'u togo 'bu har 'bexui, hinte ár ñho. Nö'ö gi 'yothu, xipabihu hingi ho nö'ö pe'u.

¹² Ngetho n'ar m'etsa ga noñhu nö'ö ot'u ñ'ontho.

¹³ Ha nu'mu da t'e'spa ar ñot'i nuya ts'o'befi pe'u, nu'mú hö, da födi tema di bonga nuya te pe'u, ngetho har ñot'i ka nhekinu xoge.

¹⁴ Jange xi t'enö njawa:

Nu'ge gi öhö, nuhu,
ponga nup'u hár t'agi nu'u xi du,
ne ar tsi Hmu Hesukristo da yot'a'i.

¹⁵ Pöhu xiñho hanja gi 'buhu. 'Buhu ngu nu'u pe'sa yá mfödi, hingi 'buhu ngu nu'u hinte pödi.

¹⁶ Yo gi huhu, umba ri muihu gi 'yothu nö'ö xiñho, ngetho nuya payu di 'buhu xints'otho.

¹⁷ Yo gi ñhehutho, umba ri muihu gi pöhu nö'ö ne Jö gi 'yothu.

¹⁸ Yo gi ntihu, ngetho ar mihni ma da ja'ahu gi nts'öju. Nö'ö xiñho gi 'yothu, hyoñhu xa di ziñ'ahu ár Hñö Jö.

19 Nú'mu gi ñöhu, noñhu ya hoga nsadi, ya jöhñö ne ya hoga thuhu. Tuthwu ne gi 'yent'a ri muihu gi xathu Jö.

20 Gatho nö'ö di 'ñep'ahu, umfu njamödi Jö ar Dada hár thuhu ma tsi Hmuhu Hesukristo.

Ñ'othu n'a ngu n'a ri kuhu

21 Ngetho gi tsufu ar tsi Hmu, ñ'othu n'a ngu n'a.

22 'Behñöhu xka nthöthu, 'yothu ri dömesehu ngu gi othu ar tsi Hmu Hesukristo.

23 Ngetho ar döme gehnu ár ñöxhmu ar 'behñö, ngu ar tsi Hmu Hesukristo ár ñöxhmu ar nijö, ne ar nijö gehnu ár ndo'yo ar tsi Hmu togo ár Pohote.

24 Jange ngu ar nijö ota ar tsi Hmu Hesukristo, njap'u nuya 'behñö da 'yot'a gatho nö'ö te da xipa yá döme.

25 Dömehu, mö ri 'behñöhu ngu ar tsi Hmu Hesukristo bi mö ár nijö, ne bi unse ár te bi pohö.

26 Bi du, ne njap'u bi hñögagihu ma ts'okihu, mi xuga ma muihu ndi o'sfu ne ndi othwu ár mhö.

27 Bi xugagihu ne nda 'babgagihu hár nhandise ngu ár nijö xa nzatho, hinte xi jaxt'i ne hinxi guxt'i, da thandi dar nt'axi ne xa 'bui xiñho.

28 Njahup'u nu'ahu gar dömehu n'ehe, möhu ri 'behñöhu ngu gi möse ri ndo'yohu. Nö'ö to mö ár 'behñö, mhöse n'ehe.

29 Ngetho hinto utsase ár ndo'yo, gi pöhu 'wini ne su, jangu ar tsi Hmu Hesukristo su ar nijö.

30 Geju ár ndo'yogihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne n'a ngu n'a dar n'a xenigihu ár ndo'yo'ö.

31 Jange enga hár T'ofö Jö, ar ñ'ohö da zop'u ár dada ne ár nöñö, ne da m'uhwi ár 'behñö, ne nuya yohoyu ma da n'atho.

32 Xa xi ñhembí núnar nt'utinü, mödi nuga di heka ar tsi Hmu Hesukristo ne ár nijö.

33 Jange ma ga xi'ahü: N'a ngu n'a möhü ri 'behñöhü ngu gi mhösehu, ne nuya 'behñö dá 'yöta yá döme.

6

1 Bötsihü, 'yothü ri menguhü ngetho gi 'buhwihü ar tsi Hmu. Gehnü xiñho'ö.

2 'Yothü ngu mönga ár mhö Jö habü enö: 'Ñe'sfü ár nsu ri dada ne ri nönö, gehnü ar 'bet'o 'bepate ñöt'ahü ar ñhöt'i.

3 Núnar ñhöt'inü mö gi pe'sa n'ar hogam'ui ne gi 'bukwa nzeýe ya pa har ximhai.

4 Ha nu'ahü gar dadahü ne nu'ahü gar nönöhü, yo gi pomfü ár kwe ri bötsihü. Hñöjwü nö'ö hingi ho ne uthwü ár 'ñü ar tsi Hmu.

5 Nu'ahü gi m'egohü, 'yothü ri hmuhuwa har ximhai. 'Ñe'sfü ár nsu, ne tsit'a ri müi gi pefü, to da 'ñenö gi pefü ar tsi Hmu Hesukristo.

6 Mpehü xiñho, hinge honse nú'mü hant'ahü ri hmuhü gi ne gi kohü xiñho. Ngu yá 'bego'ihü ar tsi Hmu Hesukristo, di tsit'a ri müihü gi 'yothü Jö.

7 Xa gi nesehü gi mpehü, hinge jangu gi pefü n'ar jö'i, 'yothü wande gi pepabihü ar tsi Hmu.

8 Beñhü, núnar tsi Hmu ma da 'ra'ahü ar njut'i, ngu nö'ö ar ñho xka 'yothü n'a ngu n'a, wa gi 'ñehu ri hmuhü, wa gar hmuhü.

9 Nu'ahü gar hmuhü, 'yot'wabihü ar ñho ri 'begohü, yo gi pihü. Beñhü, nu'ahü ngu'u bi 'bü n'a ri Hmuhü mañö mhets'i, ne nö'ö hingi hwanta ya jö'i.

Ga hehū ar he xi 'raju Jö ngu n'ar ndogu

¹⁰ Nupya tsi kuhū, gi hömfu ár döta ts'edi ar tsi Hmu, gehnu da zet'a ri muihu.

¹¹ Ngu ñhoka n'ar ndogu di ma har tuhni, njap'u nu'ahu n'ehe, hyehu ar he xi 'ra'ahu Jö, da max'ahu gi tsethwu yá nhemñö ar ts'ondöhi.

¹² Ngetho hindi ntunkwihu ma mijö'ihu. Di ntoxkwihu nu'u pe'sa yá nsu, ne pe'sa yá ts'edi, ne ya ndö har 'bexui nuya payu, ne gatho nuya ts'ondöhi bi nsanga mañö har ndöhi.

¹³ Jange hyehu xiñho nö'ö ar he tuhni xi 'ra'ahu Jö, ne gi tsethu nuya pa gi thohu ya thogi. Ne xki ntötehu, yo ma gi ñhehu da hyom'ahu hai.

¹⁴ Jange umba ri muihu gi tsethu, ne gi pe'su nö'ö majöni ngu n'ar böt'i xka nguthu xiñho, ne ar hogajö'i ngu n'ar hebojö tak'ahu.

¹⁵ Ngu su yá wa n'ar ndogu da za da ñ'o xiñho har tuhni, njap'u nu'ahu n'ehe, ñhoju habu gatho gi möhu gi mömfu ár mhö Jö unga ar hogam'ui.

¹⁶ Ne gi pe'su ar jamfi, ngu n'ar nthaki gi tajwu gatho yá nk'ahni ngu ya tsibi bi emp'ahu ar ts'ondöhi.

¹⁷ Gi suhu ar mpoho, ngu n'ar fuibojö da dak'ahu ri ñöhu. Ne gi hñöhu ár mhö Jö, ngu n'ar ndojwai 'ra'ahu ár Hñö Jö.

¹⁸ Ne hyax'mu hinda za'ahu gi 'yafu Jö gi hömfu ár ts'edi ár Hñö. Hingi tsaya gi to'mthohu da max'ahu. Hinge honse nu'ahu, 'yafu da maxa gatho nu ma'ra ya gamfi n'ehe.

¹⁹ 'Yapabihu Jö da maxkagiga n'ehe. Nú'mu xka ñö, da t'aka tema ga mö. Ne hinga ntsu ga zo ya jö'i, ne da zo yá mfeni nunar hoga mhö hinxki fö mam'et'o.

²⁰ Jange nuga dar m'ehni di mönga ar hoga mhö, ne xi thutka nuya bojöyü. 'Yafu Jö da maxkagi hinga ntsu ga mönga nunar hoga mhönu, ngu xiñho ga ñö.

Ya ngöxanzengwa

²¹ Di peñ'ahü ma hmöka ku Tikiko, gehnu da xi'ahü tema di pefi ne tengu di thokwa. Nu xta zomp'u, nuhü ngu n'ár hoga 'bego ar tsi Hmu.

²² Jange di peñ'a'ihup'u da met'ahü tengu di 'buhewa, ne da hup'a ri müihü.

²³ Jö ar Dada ne ar tsi Hmu Hesukristo da jöp'ahü mahyegi gatho nu ma'ra ya ku, gi 'buhü ter entho, gi mhöhu n'a ngu n'a, di pewi ar jamfi.

²⁴ Jö da hwök'ahü yá ñho, gatho nu'ahü gi möhü ar tsi Hmu Hesukristo ha n'ar mhöte hingi thege. Dá njap'u.

**Àr 'ra'yo nkohi Jö har ñhöñhö maxei ntongwi
ár mahwifí har hai m'onda ne har ñhömfó
New Testament in Otomi, Querétaro (MX:otq:Otomi,
Querétaro)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Querétaro

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Querétaro

otq

Mexico

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Querétaro

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

a3e32dbb-4826-53d8-92fc-afaa86ffff04